

CHIẾN LƯỢC ĐỐI NGOẠI CỦA NGA ĐIỀU CHỈNH THEO HƯỚNG NÀO?

Nguyễn Nhâm

Cộng tác viên Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu

Năm 2010, nước Nga đã cho công bố 3 văn kiện quan trọng liên quan đến chiến lược đối ngoại như: Học thuyết quân sự Mới (2/2010); Chiến lược An ninh quốc gia Mới (5/2010); và Chương trình Sử dụng một cách có hiệu quả chính sách ngoại giao trong phát triển lâu dài của Nga (7/2010). Các văn kiện nói trên đều trực tiếp hoặc gián tiếp liên quan đến chiến lược đối ngoại của Cộng hoà Liên bang Nga. Bài viết này xin đề cập đến vấn đề: Chiến lược đối ngoại của Nga điều chỉnh theo hướng nào, với một số nội dung chủ yếu sau:

1. Những quan điểm chi phối chiến lược đối ngoại

Trong Học thuyết quân sự Mới của Nga được đưa ra hồi tháng 2/2010, bao gồm những nội dung được điều chỉnh từ chương trình An ninh quốc gia thông qua năm 2000, nhằm phù hợp với tình hình thực tiễn đến năm 2020. Một trong những điều chỉnh quan trọng nhất là việc xác định: “*Nga có quyền sử dụng quân đội để đáp trả những hành động xâm lược chống Nga và các đồng minh, giữ gìn hoà bình theo nghị quyết của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc (LHQ) và các tổ chức an ninh tập thể khác*”. Như vậy, về mặt quân sự, Nga đã khẳng định quyền thực hiện

những hành động ngăn chặn, kiềm chế những thế lực mà Moscow gọi là “*kẻ địch tiềm tàng*” muốn tiến hành xâm lược Nga và các đồng minh của Nga.

Trong Chiến lược An ninh quốc gia Mới của Nga được công bố vào tháng 5/2010, Nga cũng khẳng định rằng: Nước Nga đã vượt qua được những hậu quả của cuộc khủng hoảng hệ thống làm tan rã Liên Xô, đã thủ tiêu được mối đe dọa của chủ nghĩa ly khai và bắt đầu khôi phục ảnh hưởng của mình trên trường quốc tế.

Và trong Chương trình Sử dụng một cách có hiệu quả chính sách ngoại giao trong phát triển lâu dài của Nga được đưa ra hồi tháng 7/2010 còn chỉ rõ: “*Mục tiêu đối với chiến lược mới trong chính sách đối ngoại của Nga sẽ không có thù và bạn, chỉ có quyền lợi*”. Như vậy, chính sách đối ngoại mới của Nga sẽ mang tính thực dụng hơn. Nga sẽ xem xét lại “*giá trị thực*” trong quan hệ với tất cả các nước trên thế giới, trong đó xác định EU và Mỹ là những đối tác quan trọng nhất của Nga.

Về thực tiễn, Tổng thống Medvedev cho rằng, vị thế của nước Nga mấy năm qua đã tăng lên mạnh mẽ; Nga đang đóng vai trò không nhỏ trong việc cùng các nước tìm giải

pháp cải cách cấu trúc tài chính và hệ thống an ninh toàn cầu để hình thành mối quan hệ bình đẳng trong nền chính trị và kinh tế thế giới. Nga đang tham gia giải quyết các vấn đề phức tạp của nền chính trị quốc tế, như vấn đề hạt nhân của Iran, Bắc Triều Tiên, vấn đề Ápganixtan, các “điểm nóng” tại khu vực Trung Đông và hàng loạt vấn đề khác. Tổng thống Medvedev khẳng định, mối quan hệ giữa Nga với các nước phải vì mục tiêu hiện đại hoá nước Nga. Vì vậy, chính sách đối ngoại của Nga cần phải thực dụng, đánh giá tính hiệu quả theo phạm trù đơn giản là: Liệu có nâng cao được mức sống của người dân Nga không?

Năm 2009, nước Nga đã đạt được những thành công quan trọng trong thực hiện chính sách đối ngoại như: (1) Định hình lại mối quan hệ với Mỹ và phương Tây theo hướng có lợi cho Nga; (2) Tăng cường phối hợp với các nước lớn, các tổ chức quốc tế và khu vực thúc đẩy xu thế hình thành trật tự thế giới đa cực để nâng cao vai trò, vị thế của Nga trên trường quốc tế, kiềm chế Mỹ; (3) Mở rộng ảnh hưởng, tăng cường hợp tác ở các khu vực. Nga đã thúc đẩy quan hệ hợp tác chính trị, kinh tế, quân sự với các nước SNG, tạo xu hướng thân Nga hơn.

Như vậy, những quan điểm có tính đột phá trên phản ánh những tư duy mới của ban lãnh đạo Nga, đã và đang chi phối mạnh mẽ những định hướng của chiến lược đối ngoại của Cộng hoà Liên bang Nga trong giai đoạn chiến lược mới.

2. Đối ngoại phục vụ phát triển kinh tế

Chúng ta biết rằng nước Nga điều chỉnh chiến lược đối ngoại trong bối cảnh nền kinh tế nước Nga đang chịu những tác động nặng nề từ cuộc khủng hoảng kinh tế thế giới. Xuất khẩu dầu khí là nguồn thu chính cho ngân sách của Nga, đồng thời cũng là sự đảm bảo cho vị thế của các công ty Nga trên thị trường chứng khoán quốc tế để các công ty này tạo nguồn vay với số vốn lớn và có lợi hơn so với nguồn vay trong nước. Các công ty lớn ở Nga phát triển trong thời gian gần đây đều do vay được tiền của Ngân hàng Quốc tế. Hiện tại, Nga đang thiếu kinh phí để tiến hành hiện đại hóa, đầu tư công nghệ mới và đầu tư vào các lĩnh vực khác. Do vậy, lãnh đạo Nga đã có quyết định khởi thảo chiến lược mới trong chính sách đối ngoại của mình với mục đích phục vụ sự phát triển kinh tế đất nước. Nước Nga cần có liên minh đặc biệt để hiện đại hoá kinh tế.

Theo tuyên bố của Tổng thống Nga Medvedev: *“Mục tiêu đối với chiến lược mới trong chính sách đối ngoại của Nga sẽ không có thù và bạn, chỉ có quyền lợi”*, nên điểm mấu chốt của quan hệ đặc biệt này là Nga sẽ thu hút sự đầu tư từ các doanh nghiệp Tây Âu để hiện đại hoá đất nước, hiện đại hoá các đường truyền tải dầu, khí đốt, các sân bay và cung cấp cho Nga các công nghệ tiết kiệm năng lượng... Ngoại trưởng Lavrov cũng cho rằng, Nga cần phải xây dựng “liên minh hiện đại hoá” với các nước châu Âu để tiếp thu những công nghệ cần thiết và “cần

tim cơ hội khai thác tiềm năng công nghệ của Mỹ". Nga coi Đức, Pháp, Italia và Tây Ban Nha là những đối tác gần gũi nhất của Nga ở châu Âu. Nga còn đánh giá cao chính sách của chính quyền Obama, cho rằng cách tiếp cận của chính quyền Obama là có thể làm "thay đổi cơ bản" quan hệ Mỹ-Nga, mặc dù Nga vẫn chỉ trích tham vọng khống chế toàn cầu của Mỹ.

Nga sẽ tiếp tục đẩy mạnh hợp tác, hội nhập với các tổ chức và khu vực kinh tế. Mặc dù coi EU và Mỹ là những đối tác quan trọng nhất của Nga, nhưng Nga sẽ không đứng về phía phương Tây trong nhiều vấn đề. Nga sẽ vẫn tiếp tục quan tâm đến các hợp đồng năng lượng hạt nhân với Syria dù cho Mỹ phản đối. Trong vấn đề hạt nhân của Iran, về cơ bản Nga đang ủng hộ nỗ lực của Mỹ thắt chặt việc trừng phạt Teheran, nhưng chương trình hạt nhân của Iran có thể trở thành điểm bất hoà giữa Moscow và phương Tây nếu xảy ra một cuộc tiến công quân sự vào các cơ sở hạt nhân của Iran.

Nga sẽ tận dụng cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu để mua tài sản công nghiệp và năng lượng ở các nước Bantích, Belarus, Ukraina, các cơ sở công nghiệp quốc phòng ở Trung Á. Nhà nước sẽ hỗ trợ một cách hiệu quả đối với các công ty Nga trong SNG, thúc đẩy môi trường thuận lợi cho đầu tư, sản xuất và hợp tác khoa học-công nghệ, tiếp cận với các nguyên vật liệu và nguồn lực lao động, thị trường, tài sản để đảm bảo lợi ích của Nga về địa chính trị, kinh tế; Đẩy mạnh hợp tác liên vùng và qua biên giới; Thiết lập

một khu thương mại tự do đa phương; đẩy mạnh hội nhập đầy đủ của Nga trong hệ thống vận tải thông tin liên lạc Á-Âu; Hợp tác ngăn chặn di cư bất hợp pháp, chống khủng bố quốc tế, tội phạm có tổ chức, đối phó với những thử thách mới và mối đe dọa đối với an ninh...

Nga sẽ tăng cường đầu tư vào khu vực Trung Đông trong lĩnh vực xây dựng giao thông vận tải; đầu tư vào lĩnh vực công nghiệp năng lượng hạt nhân ở khu vực châu Phi...

Nga xác định tiếp tục đẩy mạnh hợp tác với các tổ chức đa phương ở khu vực Châu Á - Thái Bình Dương. Nga thúc đẩy sự hình thành của một cấu trúc an ninh và hợp tác mới trong khu vực, dựa trên những nguyên tắc và tiêu chuẩn của luật pháp quốc tế, đảm bảo sự minh bạch, tôn trọng lẫn nhau, bình đẳng và tôn trọng lợi ích của tất cả các bên. Sử dụng những tiềm năng của các đối tác chiến lược là các quốc gia quan trọng trong khu vực, chủ yếu là Trung Quốc, Ấn Độ, Việt Nam.

Nga xác định sẽ phát triển quan hệ đối tác Nga-Trung dựa trên niềm tin và tương tác chiến lược. Đây sẽ là cơ sở để gia tăng hợp tác song phương trong lĩnh vực thương mại, kinh tế và khoa học kỹ thuật, cụ thể: Tận dụng các nguồn lực tín dụng từ các ngân hàng Trung Quốc để phát triển kinh tế Nga, sử dụng các loại tiền tệ quốc gia trong thương mại và hợp tác kinh tế; Tăng xuất khẩu hàng hóa có giá trị gia tăng cao; Hợp tác trong lĩnh vực năng lượng và duy trì vị trí

của Nga trong phát triển năng lượng hạt nhân của Trung Quốc; Tiếp tục chuẩn bị các dự án lớn liên doanh để phát triển và chế tạo máy bay; Phát triển quan hệ đối tác chiến lược trong lĩnh vực công nghệ thông tin và viễn thông, bao gồm đảm bảo tiếp cận của công ty của Nga vào thị trường viễn thông Trung Quốc; Phát triển hợp tác qua biên giới và liên vùng với Trung Quốc...

Nga bảo đảm cơ sở pháp lý cho việc mở rộng và phát triển thương mại song phương nhằm thúc đẩy tiêu thụ các hàng hoá như máy bay, công nghệ và các sản phẩm tri thức của Nga tại thị trường Việt Nam. Nga sẽ sử dụng điều kiện thuận lợi để thúc đẩy tiềm năng và hiệu quả của mối quan hệ với Việt Nam trong các lĩnh vực chiến lược như: (1) Thực hiện có hiệu quả các dự án hiện nay và tiếp tục đầu tư vào các dự án hợp tác mới trong lĩnh vực dầu mỏ và khí đốt, công nghiệp năng lượng (bao gồm cả năng lượng hạt nhân), chế tạo máy, giao thông vận tải, viễn thông, công nghệ cao, y tế, giáo dục và đào tạo, hợp tác kỹ thuật quân sự; (2) Tăng cường hợp tác giữa vùng Siberi và Viễn Đông Nga với các thành phố và các tỉnh của Việt Nam; (3) Tiếp tục hoàn thiện các phương thức thanh toán trong hoạt động kinh tế đối ngoại, có tính đến khả năng sử dụng đồng tiền của mỗi nước.

3. Coi thị trường hàng hoá quân sự là cứu cánh cho phục hồi và phát triển kinh tế

Nga chủ trương đẩy mạnh phát triển ngành công nghiệp quốc phòng và tăng

cường xuất khẩu vũ khí như là một cánh kéo để phục hồi nền kinh tế Nga sau khủng hoảng kinh tế toàn cầu. Năm 2009, tổng sản lượng xuất khẩu vũ khí của Nga trên thị trường thế giới đạt khoảng 8,8 tỷ USD, dự kiến năm 2010 sẽ đạt trên 9 tỷ USD. Hiện nay Nga đã hợp tác kỹ thuật quân sự với hơn 80 nước trên thế giới. Năm 2009, Nga đã cung cấp các sản phẩm quân sự cho 62 nước. Chỉ tính riêng 4 nước: Angiêri, Ấn Độ, Trung Quốc, Venezuela đã chiếm hơn 70% tổng sản phẩm xuất khẩu vũ khí của Nga.

Nga hợp tác kỹ thuật quân sự với NATO. Cuộc khủng hoảng kinh tế thế giới vừa qua đã ảnh hưởng không nhỏ tới toàn bộ hoạt động của NATO. NATO đã phải cắt giảm khá lớn chi phí cho hoạt động của mình, ảnh hưởng tới triển vọng của dự án thiết kế các mẫu vũ khí, kỹ thuật quân sự, điều này đã tác động tới toàn bộ khả năng tác chiến của NATO. Mọi chi phí cho hoạt động chiến tranh tại Afghanistan đã làm thâm hụt đáng kể ngân sách của NATO (khoảng 720 triệu Euro), các nhà lãnh đạo NATO đã quyết định kêu gọi sự giúp đỡ từ những nước đối tác trong đó có Nga, nhất là sau cuộc gặp gỡ giữa Tổng Tư lệnh NATO với Tổng thống Nga Medvedev và Thủ tướng Nga Putin tháng 12/2009 để bàn về các vấn đề mở rộng NATO và hợp tác kỹ thuật quân sự trong tương lai. Hiện nay NATO chú ý tới máy bay vận tải quân sự hạng nặng "Mi-26" của Nga, loại máy bay này không có trên thị trường của châu Âu. Cuối năm 2009, Tổng thống Mỹ Obama đã đích thân nhờ máy bay

vận tải quân sự Mi-26T của Nga để vận chuyển lính Mỹ tới Afghanistan. Tuy nhiên, hiện nay do nhiều nguyên nhân, hợp tác nhiều bên đến nay chưa đạt được kết quả như mong muốn. cả hai bên thường xuyên nói về vấn đề hợp tác quân sự, nhưng thực tế đến nay chưa có kết quả nào đáng kể.

Nga cũng đẩy mạnh hợp tác kỹ thuật quân sự với Trung Quốc. Trong 2 năm vừa qua, Nga và Trung Quốc đã có những bước đi mang tính đột phá trong quan hệ hợp tác kỹ thuật quân sự. Năm 2008, chính phủ hai nước đã cùng nhau ký kết quyền sở hữu trí tuệ để áp dụng trong hoạt động hợp tác kỹ thuật quân sự chung, với mục đích tiến hành giải quyết nhanh chóng các vấn đề hợp tác giữa hai nước. Tháng 9/2009, đại diện chính phủ Nga đã thành lập văn phòng đại diện về hợp tác kỹ thuật quân sự tại Bắc Kinh, để hai bên có thể giải quyết các vấn đề về hợp tác kỹ thuật quân sự một cách nhanh nhất. Theo Nga, tiềm năng hợp tác giữa hai nước là rất lớn trên các hướng sau: máy bay quân sự, máy bay vận tải quân sự, hải quân, phòng không và các dịch vụ sau khi chuyển giao công nghệ. Hướng hợp tác quan trọng là hiện đại hoá trong lĩnh vực sửa chữa, bảo dưỡng các loại vũ khí khác nhau. Ngoài ra, Nga có thể hy vọng tiếp tục hợp tác với Trung Quốc về hợp đồng mua bán tàu đổ bộ đệm không khí "Dubr".

Theo Nga, hiện nay Ấn Độ cũng là bạn hàng vũ khí chiến lược chính của mình. Nga sẵn sàng cùng Ấn Độ nghiên cứu và sản xuất máy bay chiến đấu thế hệ thứ năm. Gần đây,

Nga đã bán cho Ấn Độ những loại vũ khí cao cấp hơn (trong đó có những loại mà Nga từ chối cung cấp cho Trung Quốc) hoặc tương đương để cân bằng cán cân quân sự trong khu vực. Nga cũng đang hợp tác với Ấn Độ trong nhiều dự án quân sự chiến lược khác. Thông qua Ấn Độ, Nga đã và đang thực hiện chiến lược bao vây Trung Quốc vì Ấn Độ vốn là quốc gia đang nỗ lực trong việc duy trì vị thế quyền lực trong khu vực và là một đối trọng đối với những ảnh hưởng chiến lược của Trung Quốc.

Ngoài ra Nga cũng đẩy mạnh hợp tác kỹ thuật quân sự với Brazil, Belarus và Việt Nam. Theo một tài liệu nước ngoài, cuối năm 2009, Nga đã ký hợp đồng cung cấp 6 tàu ngầm lớp Kilo thế hệ thứ năm cùng một số máy bay chiến đấu hiện đại cho Việt Nam. Nga còn sẵn sàng bán cho Việt Nam cả các loại vũ khí chiến lược như hệ thống Bastion - P (loại vũ khí mà chính quân đội Nga cũng chưa được trang bị), giúp Việt Nam tăng cường sức mạnh cho lực lượng hải quân. Với tàu ngầm lớp Kilo, chiến đấu cơ hiện đại Su-30MK2, Bastion - P và Molnya, Gepard 3.9... cung cấp các chiến hạm, hải quân Nga sẽ tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất để giúp hải quân Việt Nam trong việc xây dựng căn cứ đồn trú tàu ngầm và nâng cấp lực lượng hàng không trên biển, giúp Việt Nam bảo vệ biển Đông - khu vực đang có những diễn biến phức tạp.

Ngày 12/11/2009, trong một bài phát biểu, Tổng thống Nga Dmitry Medvedev cho biết, lực lượng vũ trang Nga sẽ nhận được

các tên lửa và tàu ngầm hạt nhân mới từ năm 2010. Theo ông, cuộc khủng hoảng tài chính hiện nay sẽ hầu như không có tác động nào đến kế hoạch mua vũ khí cho quân đội Nga. Theo đó, từ 30 đến 90% quân số sẽ được nhận trang thiết bị mới vào năm 2011-2020. Trong số những vũ khí cơ bản mà quân đội Nga sẽ mua có 30 tên lửa đạn đạo mới trên đất liền và trên biển, 3 tàu ngầm hạt nhân, và một loạt loại vũ khí khác. Danh sách vũ khí trên cũng bao gồm “5 tổ hợp tên lửa chiến thuật Iskander, khoảng 300 xe bọc thép hiện đại, 30 trực thăng, 28 máy bay chiến đấu, 1 tàu hộ tống và 11 tàu vũ trụ”.

Tổng thống Medvedev còn cho rằng quân đội Nga phải được trang bị các hệ thống quản lý tin học và công nghệ thông tin hiện đại để đảm bảo quân đội Nga có sức mạnh vượt trội hơn bất kì đối thủ nào. Ông yêu cầu Chính phủ thiết lập một hệ thống các đơn đặt hàng sản phẩm quốc phòng có hiệu quả nhằm giám sát việc bàn giao một cách cân bằng vũ khí hiện đại cho các lực lượng vũ trang Nga và nước ngoài.

4. Phát triển tiềm lực quân sự khôi phục vị thế cường quốc

Cuối năm 2008, Tổng thống Medvedev tuyên bố: Nga có thể sẽ triển khai quân tại các nước bạn bè của Nga ở Mỹ Latinh; Nga sẽ hiện đại hoá khả năng phòng thủ hạt nhân và trang bị đầy đủ vũ khí hiện đại cho lực lượng vũ trang Nga trước năm 2020, trong đó có đóng mới tàu ngầm hạt nhân và xây dựng hệ thống phòng thủ không gian để đáp trả việc Mỹ khơi mào một cuộc chạy đua vũ

trang mới. Học thuyết quân sự Mới của Nga sẽ nhấn mạnh mối đe dọa tiềm tàng do mâu thuẫn, tranh chấp về năng lượng, xung đột lãnh thổ liên quan tới việc mở rộng NATO, phổ biến vũ khí hạt nhân và khủng bố quốc tế. Ngày 14/10/2009, Thư ký Hội đồng An ninh quốc gia Nga N. Patrusép tuyên bố: Trong Học thuyết quân sự mới, Nga sẽ khẳng định quyền giáng đòn tấn công hạt nhân phủ đầu trong trường hợp xảy ra chiến tranh quy mô lớn, chiến tranh khu vực, thậm chí cả trong chiến tranh cục bộ. Chính phủ Nga cam kết sẽ trang bị cho các lực lượng vũ trang loại vũ khí mới và công nghệ tiên tiến, phương tiện liên lạc hiện đại. Tổng thống Medvedev tái khẳng định trong Thông điệp Liên bang năm 2009: “Một trong những nhiệm vụ không đơn giản nhưng mang tính nguyên tắc là tái cơ cấu các đơn vị theo hệ thống và hình mẫu mới về vũ khí cũng như trang thiết bị kỹ thuật. Nga cần phải có được các loại vũ khí này”.

Theo đó, Nga tăng ngân sách quốc phòng để thúc đẩy cải cách quân đội và phát triển vũ khí, trang bị mới (2009: 51 tỷ USD, 2010: 56 tỷ USD, 2011: 59 tỷ USD). Thủ tướng V. Putin cho biết, các hợp đồng quốc phòng năm 2010 sẽ tăng 8,5%, tương đương 40,5 tỷ USD, nhằm hiện đại hoá quân đội, thúc đẩy công nghiệp quốc phòng theo hướng phát triển khoa học kỹ thuật và sản xuất vật liệu mới, vũ khí mới. Chính phủ Nga cam kết đảm bảo cho các công ty, nhà máy quốc phòng một khoản vốn vay trị giá 17 tỷ USD trong năm 2010. Theo Phó Thủ tướng X. Ivanốp, chương trình phát triển vũ

khí trang bị và duy tu bảo dưỡng vũ khí trong năm 2010 tập trung ưu tiên: Duy trì, phát triển khả năng hạt nhân và lực lượng phòng thủ không gian; Trang bị các loại vũ khí tấn công hiện đại, các hệ thống chỉ huy, kiểm soát, thông tin liên lạc và tình báo; Tăng cường củng cố cơ sở hạ tầng quân sự. Hiện nay, Nga đang hoàn thiện các biện pháp cơ bản về chuyển đổi lực lượng vũ trang lên một cấp độ mới, xây dựng quân đội hiện đại, có khả năng sẵn sàng chiến đấu và cơ động cao.

Trong xây dựng tiềm lực quốc phòng, Nga coi trọng toàn diện, nhưng đặc biệt nhấn mạnh đến *lực lượng và thế trận*. Vì thế, ngày 14/07/2010, Tổng thống Nga Medvedev đã ký sắc lệnh thành lập 4 Bộ tư lệnh Chiến lược và một hệ thống cung ứng vật tư - kỹ thuật thống nhất của các lực lượng vũ trang Nga. Theo sắc lệnh này, 6 quân khu của Nga hiện nay sẽ được tổ chức lại thành 4 Bộ tư lệnh Chiến lược:

1. Bộ tư lệnh Chiến lược phía Đông:

Bao gồm các đơn vị của quân khu Viễn Đông cũ, phần phía Đông của quân khu Siberia và Hạm đội Thái Bình Dương.

Về cơ cấu tổ chức: Ngoài các lực lượng bộ binh được biên chế, Bộ tư lệnh Chiến lược phía Đông được biên chế: 1 lữ đoàn tăng thiết giáp, 8 lữ đoàn cơ giới, 2 lữ đoàn đổ bộ đường không, 3 lữ đoàn tên lửa đối đất; 4 lữ đoàn pháo binh, 2 lữ đoàn pháo binh tự hành, 1 lữ đoàn đảm bảo kỹ thuật, 4 lữ đoàn tên lửa phòng không, 12 kho vũ khí,

8 trung đoàn tên lửa phòng không của không quân, 22 tiểu đoàn tổ hợp tên lửa phòng không, 13 căn cứ không quân, 8 trận địa phóng tên lửa, 12 cơ sở quân sự...

Về vũ khí trang bị: 60 tổ hợp tên lửa chiến thuật Tochka-U, 1.000 xe tăng, 1.800 BMP và BTR, 900 vũ khí pháo binh, 100 pháo hạng nặng, hơn 400 tổ hợp pháo phản lực phóng loạt, 500 tổ hợp tên lửa chống tăng, 200 tổ hợp tên lửa phòng không, 300 khẩu pháo phòng không tự hành, 100 tổ hợp pháo - tên lửa phòng không, 120 máy bay ném bom Su-24, 30 máy bay cường kích Su-25, 180 máy bay chiến đấu; 30 trực thăng tấn công Mi-24, 15 máy bay ném bom Tu-160, 24 máy bay đánh chặn MiG-31 và 32 trực thăng tấn công Mi-24... Lực lượng bảo vệ đảo Kuril có 41 xe tăng T-80, 120 xe bọc thép hạng nhẹ đa chức năng, 130 vũ khí pháo binh, 60 tổ hợp tên lửa phòng không, tổ hợp pháo - tên lửa phòng không và pháo tự hành phòng không, 6 trực thăng Mi-8...

Số lượng tàu chiến của của Hạm đội Thái Bình Dương: Tổng cộng có 71 chiếc tàu các loại, trong số đó hiện đang có 26 chiếc đang nằm trong các cơ sở sửa chữa bảo dưỡng hoặc trong các kho lưu trữ.

So sánh tương quan lực lượng giữa Bộ tư lệnh Chiến lược phía Đông của Nga với lực lượng trên bộ của Trung Quốc cho thấy: Trang bị của Bộ tư lệnh Chiến lược phía Đông còn rất hạn chế, khó có thể tạo ra tương quan lực lượng với Trung Quốc. Lực lượng trên bộ của Trung Quốc được trang bị 12.000 xe tăng, 3.000 xe chiến đấu, 1.000 xe

chở quân, 8.000 xe bọc thép, 15.000 pháo các loại, 10.000 súng cối, 4.000 hệ thống phản lực phóng dàn, 150 hệ thống tên lửa phòng không, 15.000 pháo phòng không, 3.000 máy bay chiến đấu...

So sánh lực lượng Hải quân Nga thuộc Bộ tư lệnh Chiến lược phía Đông với Hải quân Nhật Bản cho thấy các chiến hạm cũ và lạc hậu nhất của Nhật Bản cũng đều có cùng thời gian sử dụng với các chiến hạm tối tân nhất của Nga hiện nay.

2. Bộ tư lệnh Chiến lược phía Tây: Bao gồm các lực lượng thuộc Quân khu Moscow, Quân khu Leningrad, Hạm đội Baltich và Hạm đội Phương Bắc.

Về cơ cấu tổ chức: Ngoài các đơn vị lực lượng đã được biên chế cho các quân khu, Bộ tư lệnh Chiến lược phía Tây được biên chế 2 lữ đoàn xe tăng, 7 lữ đoàn xe cơ giới, 2 lữ đoàn đặc nhiệm, 3 lữ đoàn tên lửa, 2 lữ đoàn pháo binh, 1 lữ đoàn pháo binh cơ động, 2 lữ đoàn tên lửa phòng không và 20 tiểu đoàn phòng không của Lực lượng không quân, 5 kho cất giữ trang thiết bị kỹ thuật, 21 căn cứ không quân, 3 sư đoàn đổ bộ đường không, 2 lữ đoàn lính thủy đánh bộ.

Về vũ khí, trang bị: Theo thống kê toàn bộ số lượng vũ khí, Bộ tư lệnh Chiến lược phía Tây có 1.500 xe tăng, 1.600 xe chiến đấu bộ binh, 2.400 xe bọc thép, 1.600 pháo tự hành, 600 súng cối, 700 hệ thống pháo phản lực phóng dàn, 300 tổ hợp tên lửa chống tăng, 60 tổ hợp pháo tên lửa phòng không Tungusta. Lực lượng không quân của

Bộ tư lệnh phía Tây có khoảng 120 máy bay ném bom Tu-22M3 và Su-24, 16 máy bay cường kích Su-25, 300 máy bay chiến đấu, 150 trực thăng tấn công và vận tải, 100 máy bay MiG-29, 110 trực thăng Mi-24 và 80 chiếc Mi-8 đang được bảo quản trong kho.

Số lượng tàu chiến Hạm đội phương Bắc: Tổng cộng có 77 chiếc tàu các loại trong số đó có 27 chiếc đang được bảo dưỡng, sửa chữa hoặc nằm trong các kho lưu trữ.

So sánh sức mạnh quân sự Bộ tư lệnh phía Tây của Nga với sức mạnh quân sự của các nước NATO, các chuyên gia quân sự thế giới cho rằng, số lượng vũ khí trang bị theo biên chế mới cho Bộ tư lệnh phía Tây của Nga mới chỉ tương đương với lực lượng vũ trang Ba Lan. Còn so với lực lượng quân sự của các nước NATO trên hướng này thì vũ khí trang bị của Nga vẫn còn rất khiêm tốn. Theo thống kê chưa đầy đủ, lực lượng quân sự của các nước NATO trên hướng này có tới 13.000 xe tăng, 25.000 xe bọc thép, hơn 15.000 hệ thống pháo, 3.800 máy bay, gần 1.200 trực thăng chiến đấu, 15 tàu ngầm hạt nhân, gần 70 tàu ngầm diesel, 06 tàu sân bay, 25 khu trục hạm, gần 150 tàu chiến nhỏ, gần 200 tàu tuần tiễu và canô, hơn 200 tàu kéo, gần 50 tàu đổ bộ... Ngoài ra, lực lượng thủy quân lục chiến Mỹ với lượng trang bị hùng hậu cũng có thể dễ dàng triển khai qua Đại Tây Dương và tham chiến nhanh chóng. Hạm đội Đại Tây Dương của Mỹ có tới 25 tàu ngầm hạt nhân, 4 tàu sân bay, 10 tuần

dương hạm, 26 khu trục hạm, 13 tàu chiến nhỏ, 14 tàu đổ bộ...

3. Bộ tư lệnh Chiến lược phía Nam:

Bao gồm các lực lượng thuộc Quân khu Kavkaz và Hạm đội Biển Đen.

Về cơ cấu tổ chức: Bao gồm các lực lượng đóng trên địa bàn: Tập đoàn quân số 58, sư đoàn bộ binh cơ giới số 20, sư đoàn đổ bộ đường không số 7, các trung đoàn và phi đội trực thăng độc lập, các lữ và trung đoàn tên lửa phòng không và các đơn vị khác trực thuộc trung ương đóng trên địa bàn quân khu Kavkaz với khoảng 100.000 binh lính.

Về vũ khí, trang bị: Có 620 xe tăng, 200 xe chiến đấu bộ binh và 875 hệ thống pháo, 60 máy bay ném bom Su-24, 100 máy bay tiêm kích MiG-29, 60 máy bay chiến đấu Su-27, 100 máy bay cường kích Su-25, 40 máy bay cường kích hạng nhẹ L-39, 30 máy bay trinh sát Su-24MR, 75 trực thăng tiến công Mi-24 và các trang bị kỹ thuật hàng không khác...

Số lượng tàu chiến của Hạm đội Biển Đen: Tổng cộng có 40 chiếc tàu các loại trong số đó có 12 chiếc đang nằm trong các cơ sở sửa chữa bảo dưỡng.

4. Bộ tư lệnh Chiến lược Trung tâm

(phía Bắc): Bao gồm các lực lượng thuộc Quân khu Volga-Urals và phần phía Tây Quân khu Siberia. Bộ Tư lệnh Chiến lược Trung tâm bao gồm cả hệ thống phòng thủ của Bắc Cực trên bán đảo Kola gồm: 1 lữ đoàn cơ giới, 1 lữ đoàn lính thủy đánh bộ, 3 căn cứ không quân và 2 bãi phóng tên lửa vũ trụ.

5. Những đánh giá khác nhau về chính sách đối ngoại mới của Nga

Nhật báo phổ Wall ngày 11/05/2010 cho rằng Nga đã vạch ra đường lối đối ngoại thực dụng hơn, xây dựng mối quan hệ chặt chẽ hơn với Mỹ và châu Âu để hiện đại hoá khu vực sản xuất công nghiệp của mình.

Ngày 12/05/2010, các quan chức Bộ Ngoại giao và Điện Kremlin đã xác nhận sự tồn tại của "*Chương trình Sử dụng một cách có hiệu quả chính sách ngoại giao trong phát triển lâu dài của Nga*" nhưng phủ nhận quan điểm cho rằng tài liệu này sẽ dẫn đến việc một học thuyết ngoại giao mới ra đời.

Một quan chức cao cấp của Bộ Ngoại giao đã phát biểu trên tờ The Times Moscow: "*Văn bản chỉ đơn thuần là để triển khai quan điểm của Tổng thống Medvedev về việc biến chính sách ngoại giao trở thành động lực cho đầu tư nước ngoài*". Ngoại trưởng Nga Sergey Lavrov cũng tuyên bố: "*Tinh thần của chương trình không phải là một chính sách ngoại giao đối với các nước bạn bè, cũng như các nước đối địch, mà chỉ nhằm hướng tới các lợi ích của Nga*". Tuy nhiên, các nhà phân tích nước ngoài cho rằng Chương trình này sẽ là cơ sở chính thức cho một chính sách ngoại giao mềm dẻo hơn của Nga trong thời gian tới.

Alexander Kononov - Chủ tịch Viện nghiên cứu chiến lược (ISA) cho rằng Chương trình này có thể được coi là đường hướng cho khoảng thời gian còn lại trong nhiệm kỳ Tổng thống của Medvedev, nhưng không thể trở thành một học thuyết bởi sẽ rất khó để có thể điều chỉnh nó phù hợp với các học thuyết quân sự hiện hành.

Nhà phân tích chính sách đối ngoại Vyacheslav Nikonov, người thường được Chính phủ Nga tham khảo ý kiến, cho rằng: bầu không khí trong quan hệ Nga-Mỹ hiện đã tốt hơn. Nga đã bắt đầu tiếp cận với những chính sách hợp tác hơn với phương Tây, tuy cách tiếp cận của chính quyền Nga vẫn có những rủi ro nhất định. Mục tiêu của Tổng thống Medvedev là đưa kinh tế Nga thoát dần khỏi sự phụ thuộc vào dầu lửa và tài nguyên, khuyến khích sự phát triển của các ngành công nghệ cao, mà “*nguồn gốc của sự hiện đại hoá và sáng kiến nằm ở phương Tây, chứ không phải phương Đông*”.

Các chuyên gia Viện Nghiên cứu Chiến lược SNG; Trung tâm Phân tích thông tin Carnegi (Moscow) cho rằng: Trong cuộc chiến 5 ngày với Gruzia, mặc dù Nga chiến thắng, song đã cho thấy sự yếu kém của quân đội Nga trong bối cảnh hiện tại. Trong khu vực, Mỹ vẫn tiếp tục mở rộng NATO bằng mọi cách với nhiều quốc gia liền kề với Nga, buộc Nga phải tính đến khả năng xảy ra xung đột quân sự trong tương lai. Bằng việc thành lập 4 Bộ chỉ huy Chiến lược, Nga sẽ định hướng phát triển đất nước theo lối tập trung hơn. Trong quan hệ chính trị, quốc phòng - quân sự với nhiều quốc gia, Nga sẽ lựa chọn hướng chuyên môn hóa nền quân sự để lấy đó làm thế mạnh cho mình trong thế kỷ XXI. Mục đích của Nga là lấy lại vị thế tại các khu vực được coi là chiến lược, sân sau của mình đã bị Mỹ và các nước khác lấn át sau nhiều năm kinh tế suy giảm. Xây dựng 4 Bộ chỉ huy Chiến lược thống nhất sẽ là thành công không chỉ trong nền quân sự

Nga mà cả vấn đề đối ngoại quốc phòng cũng sẽ được củng cố. Hướng đối ngoại bằng công cụ năng lượng và sức mạnh quốc phòng vẫn sẽ được các nhà lãnh đạo Nga tiếp tục thực hiện trong tương lai. Nga không chỉ muốn trở thành quốc gia chủ đạo cung cấp năng lượng cho cả châu Âu, Châu Á-Thái Bình Dương, mà còn muốn trở thành nhà xuất khẩu vũ khí, thiết bị quân sự lớn nhất khu vực này.

Như vậy, sự điều chỉnh chính sách đối ngoại của Nga là một thực tế khách quan. Tuy nhiên, nội dung, bản chất, định hướng chiến lược đối ngoại mới của Nga vẫn còn là một ẩn số mà các nhà nghiên cứu, hoạch định chính sách đối ngoại và dư luận quốc tế đang quan tâm./.

Tài liệu tham khảo

1. Nhữ Quang Nam: *Nga thúc đẩy mục tiêu khôi phục vị thế cường quốc*. Tạp chí Kiến thức quốc phòng hiện đại. Số 4/2010, tr. 26.
2. Lê Thuỳ Dương: *Có gì mới trong Chiến lược đối ngoại của Tổng thống Nga Medvedev*. Tạp chí Cộng sản điện tử. Số 16 (208)/ 2010. Cập nhật 20/7/2010.
3. Vân Hương: *Học thuyết quân sự mới của Nga*. Vovnews. Cập nhật 20/2/2010.
4. Ria Novosti: *Nga bất ngờ tiết lộ cơ cấu quân sự mới*. Vtc.vn. Cập nhật 9/6/2010.
5. Thuỳ Tiên: *Nga cải cách quân đội và điều chỉnh chiến lược quốc phòng*. Toquoc.gov.vn. Cập nhật 22/7/2010.
6. Vũ Minh: *Chính sách đối ngoại Nga tập trung vào phát triển bền vững*. Sài Gòn Giải phóng Online. Cập nhật 14/7/2010.